

УДК 378 =111: 316

**ЯНА БОНДАРУК**

м. Умань

[bondaruk.yana@ukr.net](mailto:bondaruk.yana@ukr.net)

## **ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ЯК НОВИЙ ВИКЛИК СИСТЕМІ ОСВІТИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

*Стаття присвячена проблемі формування глобальної компетентності майбутніх філологів під час вивчення англійської мови. Проаналізовано важливість розроблення нових програм підготовки майбутніх філологів з урахуванням необхідності формування глобальної компетентності, як невід'ємного складника професійної грамотності. Розглянуто можливі шляхи формування глобальної компетентності: виконання наукових дослідницьких проектів англійською мовою, які відповідають тематиці досліджень, запропонованих педагогом та віддзеркалюють транснаціональну природу наукових відкриттів людства; прочитання та дослідження окремих літературних англійських творів; написання літературних есе; організація он-лайн зустрічей і занять з носіями мови.*

**Ключові слова:** *глобальна освіта, глобальна компетентність, професійна компетентність, фахова підготовка, англійська мова.*

В епоху інноваційних змін, нових переживань, які є наслідком глобалізаційних процесів, зростає необхідність у міжкультурному спілкуванні, у дослідженні і вивченні важливих світових явищ та подій. Сучасне суспільство стоїть на порозі безпрецедентних змін і можливостей та потребує нових професійних компетентностей і вмінь. Усе частіше кваліфіковані фахівці будь-якої сфери діяльності повинні бути обізнаними з особливостями різних професій

та культур з метою успішного вирішення глобальних проблем. В останні роки науковці обговорюють можливість формування нової компетентності, яка змогла б об'єднати людей з різноманітними лінгвокультурними особливостями для колективної, творчої співпраці з етичними нормами професійної поведінки. Такою і є глобальна компетентність, що зорієнтована на: формування всебічних знань та розуміння глобальних і міжкультурних проблем; формування знань і умінь необхідних для роботи у складних і суперечливих умовах інформаційного суспільства; спроможність жити та вчитись у людей різної професії; важливість шанобливої взаємодії з іншими.

Значного успіху, на нашу думку, в обґрунтуванні важливості формування глобальної компетентності вчителів досягли канадські та американські дослідники (Н. Вебер, М. Еванс, А. МакДоналд, Л. Інграм [8], Дж. Годдард [4] та ін.), які з упевненістю засвідчують, що сучасні вчителі розпочинають педагогічну діяльність з глибокими знаннями, вміннями та навичками, необхідними для ефективної взаємодії з учнями та створення у класі сприятливої атмосфери для навчання. Проте, незважаючи на велику кількість ефективних програм підготовки і професійного розвитку вчителів, молоді фахівці не мають достатньо теоретичних знань і професійних умінь для підготовки майбутнього покоління до створення більш мирного, свідомого суспільства [2].

Поряд з тим, що важливість глобальної освіти та формування глобальної компетентності майбутніх фахівців XXI століття зростає досить швидко, ці питання є все ще мало дослідженими. Необхідність формування глобальної компетентності майбутніх учителів-філологів у процесі вивчення англійської мови, на наш погляд, не викликає сумніву. Все це пояснюється тим, що знавці англійської мови, як мови міжнародного спілкування, повинні володіти педагогічною та культурною компетентностями для протистояння викликам глобалізації, які тісно переплітаються з глобальною компетентністю.

Актуальність запропонованої статті не викликає сумніву, адже формування глобальної компетентності як важливого складника професійної грамотності майбутнього філолога ще не поставала спеціальним об'єктом

наукового дослідження. Не дивлячись на те, що глобальна освіта і компетентність є вкрай важливою для сучасного фахівця, в Україні це питання ще мало досліджене.

Мета статті полягає в обґрунтуванні важливості формування глобальної компетентності та її місця у системі професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови.

У світі з'являється чимала кількість наукових досліджень, нормативних актів і документів, у яких наголошується на необхідності впровадження глобальної освіти у програми професійної підготовки майбутніх учителів, особливо вчителів іноземної мови [5]. Для прикладу, у Сполучених Штатах Американською радою з питань підготовки вчителів іноземних мов та Національною радою з питань акредитації педагогічної освіти розроблено Стандарти акредитації програм підготовки вчителів іноземних мов, у яких особлива увага приділяється комунікативній, культурній, фаховій і глобальній компетентностям майбутнього фахівця. Зокрема, зазначається про: важливість формування усіх видів мовленнєвої діяльності, особливо навичок говоріння; необхідність неперервного оцінювання навичок говоріння майбутніх учителів англійської мови з метою вдосконалення програми підготовки фахівців; мовний, лінгвістичний, культурний і літературний компоненти під час навчання з метою формування вищезазначених компетентностей; важливість вивчення методики навчання іноземної мови з урахуванням світових освітніх тенденцій; ключову роль педагогічної практики під керівництвом висококваліфікованого методиста; можливість навчання і використання інформаційно-комунікаційних технологій на практиці; важливість участі у програмах обміну з метою вивчення іноземної мови у природному середовищі [2]. Зауважимо, що вагоме значення вищезазначених Стандартів для розвитку глобальної освіти вчителів-філологів полягає у тому, що запропоновані позиції зорієнтовані на формування усного мовлення, ширшого світогляду в цілому, що дозволить виявити додаткову зацікавленість іншими питаннями і пошук можливих варіантів вирішення проблем.

Маємо сподівання, що наукові досягнення і дослідження закордонних знавців допоможуть вітчизняним педагогам і дослідникам у розробці нових програм підготовки майбутніх філологів з урахуванням викликів сьогодення, а формування глобальної компетентності стане невід'ємним супутнім складником професійної грамотності філолога під час вивчення англійської мови.

Отже, підкреслюємо, що нині успішність сучасного студента, майбутнього філолога визначають не лише навички мовленнєвої діяльності, а й знання і зацікавленість глобальними проблемами, вміння міжкультурного спілкування, готовність пристосовуватися до нових викликів сьогодення. Іншими словами, зростає важливість формування глобальної компетентності майбутніх філологів, яка проявляється у можливості розуміння проблем глобального масштабу і здатності їх вирішення. За таких умов студент розвиватиме вміння: досліджувати світ поза звичним середовищем проживання, вивчати та аналізувати важливі проблеми людства; чітко і ґрунтовно визначати власні і чужі пріоритети; ефективно спілкуватись з різними аудиторіями, руйнуючи географічні, мовні, ідеологічні та культурні кордони; усвідомити і побачити себе як важливого гравця світових подій [6]. Без сумніву, це досить складне завдання і потребує значних зусиль під час підготовки майбутніх філологів.

Формування глобальної компетентності, як важливого компонента сучасної освіти, найкраще відбувається під час вивчення фахових дисциплін та засвоєння знань і формування умінь і навичок, а не після навчання. Під час вивчення англійської мови, на наш погляд, доцільно використовувати такі методи і принципи навчання, таку систему вправ і завдань, які були б зорієнтовані не лише на розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння (діалогічне і монологічне мовлення), читання, письмо), а й на формування глобальної компетентності, як невід'ємного компоненту професійної грамотності майбутнього філолога.

Розглянемо можливі шляхи формування глобальної компетентності та її важливість під час навчання англійської мови.

Перш за все, варто зауважити, що нині досить популярною є проектна методика навчання англійської мови, коли студент, а в майбутньому і учень, залучений до виконання наукових проектів, які відповідають тематиці досліджень, запропонованих педагогом та віддзеркалюють транснаціональну природу наукових відкриттів людства [1].

Так, дослідницька проектна робота має бути невід'ємною частиною навчання англійської мови, коли студент використовує мовленнєві види діяльності для усвідомлення, наприклад, проблеми кліматичних змін у світі, підготовки суспільства до невідворотних змін, які пов'язані із науково-технічним прогресом, різниці між англійським та українським гумором та ін. Вивчення цих та інших питань є вкрай важливим для розуміння диверсифікованого суспільства сучасності. Студент, на наш погляд, має знайти не правильну відповідь на запитання, а презентувати власне емоційне відношення до прочитаного та почутого.

Поряд з тим, що нині вчені акцентують увагу на тривимірності (етичний вимір – вивчення і дослідження культурної різноманітності та загальнолюдських цінностей; діяльнісний вимір – можливість спілкування різними мовами; академічний вимір – знання, необхідні для розуміння сутності глобалізації і всіх процесів, які пов'язані з цим явищем) глобальної компетентності [1; 7], ці складові можуть виступати взаємозв'язаними елементами, які підсилюють один одного, так і окремими галузями знань, які викладаються окремо [1].

У цьому випадку, під час навчання читання та аудіювання англійською мовою доцільно використовувати тексти, аудіо та відеозаписи, у яких висвітлюються особливості іншомовного суспільства та характерні риси його національної культури. Цікавим було б прочитання та дослідження окремих літературних англійських творів, написання літературних есе з метою висловлення власної точки зору щодо прочитаного, порівняння літературних перекладів з мовою оригіналу та ін.

Ми вважаємо, що формування глобальної компетентності майбутніх філологів тісно переплітається із комунікативною компетентністю. Не можна не

помічати вплив інформаційно-комунікаційних технологій на методи і принципи навчання англійської мови. Організація он-лайн зустрічей та занять із представниками носіїв іноземної мови для комунікативної взаємодії є яскравим прикладом. Студенти з обох сторін можуть використовувати вербальну і невербальну поведінку, мовні кліше і вирази, інтонацію. Так майбутні філологи демонструють здатність розуміти і сприймати різні аудиторії для досягнення спільної мети; усвідомлюють вплив ефективної комунікації на співпрацю у взаємозалежному світі.

Таким чином, можна стверджувати, що вищезазначені комунікативні ситуації під час навчання англійської мови сприятимуть формуванню глобальної компетентності, яка проявлятиметься у вміннях: розуміти різноманітність суджень, які стосуються однієї інформації та усвідомлювати вплив цих думок на комунікацію; слухати та спілкуватися у середовищі, яке не є природнім; обирати і використовувати інформаційно-комунікаційні технології для спілкування.

Ми погоджуємося з думкою закордонних науковців В. Фішманом, Б. Соломоном, Д. Грінспеном та ін. [3], які стверджують, що глобальна компетентність відкриває шлях не лише до знань про світ, а й закликає до дій, до розуміння і створення можливостей змінювати щось саме сьогодні, використовуючи творчі ідеї на локальному, регіональному чи державному рівні. Глобальна освіта дозволяє оцінити потенційний вплив власних думок і суджень на інших, визначити їх наслідки.

У цілому, будь-яка проблема, яка потребує вирішення – від кліматичних змін і національної безпеки до здорового способу життя і різновидів відпочинку – є глобально важливою. Інформаційні технології зробили можливим миттєве поширення інформації у світі. Нині, як ніколи раніше, диверсифіковане суспільство, культури, нації є взаємозалежними і потребують фахівців, які спроможні вирішувати проблеми. Настає той час, коли глобальна освіта є розкішшю не для окремих професій, а необхідністю для кожного у світі.

Формування комунікативної компетентності під час навчання англійської мови може здійснюватися різними способами і стає невід'ємною частиною

підготовки майбутніх філологів до продуктивної діяльності в інформаційному суспільстві сьогодення. Підсумовуючи вищезазначене, можемо висновити, що глобальна компетентність майбутнього філолога, як суб'єкта міжнародної діяльності, як «гравця на світовій арені», формується під час вивчення комплексу фахових дисциплін і зорієнтована на отримання: спеціальних знань, які дозволять зрозуміти взаємозв'язок між різними світовими подіями і проблемами; педагогічних вмінь, які допоможуть учням аналізувати і розуміти численні зміни у світі та різноманіття традицій; міжкультурної компетентності і кращої можливості адаптуватися до низки нових соціальних і культурних норм, які з'являються у суспільстві; зобов'язань навчати жителів глобалізованого світу.

### **Список використаних джерел**

1. Авшенюк Н. Глобальна освіта як складова професійного розвитку американських і канадських учителів / Н. Авшенюк // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. Вип. 3 / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – К. ; Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2012. – С. 123-132.

2. American Council on the Teaching of Foreign Languages (ACTFL). Program standards for the preparation of foreign language teachers. – Alexandria, VA, 2013. – 35 p.

3. Fischman W. Making good: How young people cope with moral dilemmas at work / W. Fischman, B. Solomon, D Schutte, & H. Gardner. – Cambridge: Harvard University Press, 2004. – 224 p.

4. Goddard J. T. Redesign or rearrangement? The intensification of teacher education and the recognition of equity, diversity and internationalization / J. T. Goddard // In Y. Hébert & A. Abdi (Eds.) The intensification of international education. – Rotterdam, The Netherlands: Sense, 2013. – P. 121-134.

5. Longview Foundation. Teacher Preparation for the global age : The imperative for change. Silver Spring, MD. – 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.longviewfdn.org>

6. Mansilla V. B., Jackson A. Educating for Global Competence: Learning Redefined for an Interconnected World / V. B. Mansilla, A. Jackson // In Jacobs H. Mastering Global Literacy, Contemporary Perspectives. – New York: Solution Tree, 2013. – 24 p.

7. Reimers F. Educating for Global Competency/ Fernando Reimers // in Joel E. Cohen, Martin B. Malin. (Eds) International Perspectives on the Goals of Universal Basic and Secondary Education. – Routledge Press, 2008. – P. 5-24.

8. Weber N., Evans M., MacDonald A., & Ingram L. A. (2013). Educating for the global dimension of citizenship in Canadian schools: A snapshot of teachers' understandings and practices / N. Weber, M. Evans, A. MacDonald, & L. A. Ingram // Education Review. – 3(2). – 2013. – P. 12-13.

**YANA BONDARUK**

Uman

**DEVELOPMENT OF GLOBAL COMPETENCE IN THE CONTEXT  
OF ENGLISH LEARNING OF FUTURE TEACHERS OF FOREIGN  
LANGUAGES AS A NEW CHALLENGE TO EDUCATIONAL SYSTEM IN  
THE INFORMATION SOCIETY**

*The article is devoted to the problem of development of global competence of future teachers of foreign languages in the process of English learning. It analyses the importance of development of new programs of teachers of foreign languages preparation taking the development of global competence as a part of professional literacy into account. It characterizes the possibilities to develop global competence in the process of English learning: setting up projects in English that are proposed by a teacher and relevant to new important discoveries of the humanity; reading and analyzing English literature; writing an essay; on-line discussions in English and meeting with foreigners.*



*Key Words: Global education, Global competence, professional competence, teacher preparation, English.*

**ЯНА БОНДАРУК**

Умань

**РАЗВИТИЕ ГЛОБАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ПРОЦЕССЕ  
ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА БУДУЩИХ ФИЛОЛОГОВ КАК  
НОВЫЙ ВЫЗОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ В  
ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ**

*Статья посвящена проблеме развития глобальной компетентности будущих филологов в процессе изучения английского языка. В статье анализируется необходимость разработки новых программ подготовки будущих филологов с учетом формирования глобальной компетентности, как неотъемлемого составляющего профессиональной грамотности. Рассмотрено возможные варианты развития глобальной компетентности: научно-исследовательские проекты на английском языке с учетом тематики исследований, предлагаемой преподавателем и новым открытиям человечества; исследование литературных произведений на английском, написание литературных эссе, организация он-лайн встреч и занятий с носителями языка, который изучается.*

**Ключевые слова:** *глобальное образование, глобальная компетентность, профессиональная компетентность, подготовка, английский язык.*

Стаття надійшла до редколегії 21.08.2016